

אֲשֶׁרֵי הַגּוֹי אֲשֶׁר ה' אֱלֹהָיו / תהילים פרק ל"ג

שאול יונתן וינגורט

לאחר המזמור הקודם, בו התחזקה בנו ההכרה שהבוטח בה' חסד יסובבנו, מחיל המזמור שלנו את התובנה גם על כלל ישראל. אשרי הגוי שה' אלהיו, והוא איננו פונה לעזרת בני אדם, ואיננו בוטח ברוב חיל או ברוב כח.

למזמור ה אין כתובת, ולא כתוב מי אמר אותו. בספר הראשון של תהילים זהו המזמור ה'יתום' היחיד, שכן כל המזמורים בו מיוחסים לדוד המלך (ויש רק עוד שני פרקים שאין להם כתובת: פרק ב הממשיך את פרק א; ופרק י הממשיך את פרק ט).

נראה, כי המזמור שלנו אכן לא מיוחס לדוד, והוא הובא לאחר מזמור לדוד אותו קראנו בפרק לב, והוא משפיל על גביו. לפיכך, ניתן להבין את המסר של המזמור, כאשר נעמיק גם בפרק הקודם.

בפתיחת המזמור יש שלשה פסוקים על כך שהצדיקים והישרים צריכים להלל את ה': רַנְּנוּ צְדִיקִים בַּה', לְיִשְׁרִים נְאוּה (=יפה תהלה. הודו לה' בכבוד, בנבל עשור (=נבל גדול) זמרו לו. שירו לו שיר חדש, היטיבו נגן בתרועה (יש כאן שבעה אופנים של הלל: רננו, תהלה, הודו, זמרו, שירו, היטיבו נגן, בתרועה).

המזמור עצמו מורכב משני חלקים: החלק הראשון (ד-יא. 8 פסוקים. 60 מילים) הוא על דבר ה' ומעשהו, שמקיים את העולם, כולם מפחדים ממנו, הוא מפר עצת הגויים, ועצתו לעולם תעמוד. החלק השני (יב-יט. 8 פסוקים. 60 מילים) הוא על השגחת ה' ובחירתו בעם ישראל, והכרה בכך שעניי ה' אל יראיו והמייחלים לחסדו.

בסיום המזמור יש שלשה פסוקים שמצביעים על הקשר שלנו לה', כנראה על אף שאנו לא צדיקים וישרים כמו בחלקו הראשו של המזמור: נַפְשֵׁנו חֲתָה לַה', עֲזָרְנוּ וּמַגִּנְנוּ הוּא. כִּי בּוֹ יִשְׁמַח לִבְנוֹ, כִּי בְשֵׁם קָדְשׁוֹ בְּטַחְנוּ. וְהַבְקֵשׁ: יְהִי חֲסֶדְךָ ה' עָלֵינוּ, כְּאֲשֶׁר יַחְלֵנוּ לָךְ.

(א) רַנְּנוּ צְדִיקִים בַּה', לְיִשְׁרִים נְאוּה תְהִלָּה.

(ב) הוֹדוּ לַה' בְּכִנּוֹר, בְּנֶבֶל עֶשׂוֹר זָמְרוּ לוֹ.

(ג) שִׁירוּ לוֹ שִׁיר חֲדָשׁ, הִיטִיבוּ נֶגֶן בְּתְרוּעָה.

(ד) כִּי יִשְׂרָ דָבַר ה', וְכָל מַעֲשָׂהוּ בְּאִמּוֹנָה.

(ה) אֲהַב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט, חֲסֵד ה' מְלֵאָה הָאָרֶץ.

(ו) בְּדַבַּר ה' שָׁמַיִם נִצְּחוּ, וּבְרוּחַ פִּיו כָּל צָבָאָם.

(ז) בָּנַס בְּנֵד מִי הַיָּם, נָתַן בְּאֶצְרוֹת תְּהוֹמוֹת.

(ח) וַיִּרְאוּ מַה' כָּל הָאָרֶץ, מָמְנוּ יַגּוּרוּ כָּל יִשְׂבֵי תֵבֵל.

(ט) כִּי הוּא אָמַר וַיְהִי, הוּא צִוָּה וַיַּעֲמֵד.

(י) ה' הִפִּיר עֲצַת גּוֹיִם, הִנִּיא מַחְשְׁבוֹת עַמִּים.

(יא) עֲצַת ה' לְעוֹלָם תַּעֲמֵד, מַחְשְׁבוֹת לְבוֹ לְדָר וָדָר.

הצדיקים והישרים מסתפקים בחלק הראשון כרי להודות לה'. הם יודעים שה' מנהיג את העולם בצדק ומשפט: **כִּי יִשֶׁר דְּבַר ה', וְכָל מַעֲשָׂהוּ בְּאֱמוּנָה. אֵהָב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט, חֶסֶד ה' מְלֵאָה הָאָרֶץ. ה' בָּרָא אֶת הָעוֹלָם: בְּדַבְרֵי ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ, וּבְרוּחַ פִּיּוֹ כָּל צְבָאָם. כְּנֶס כְּנֶד מִי הָיִם, נָתַן בְּאֲצֻרוֹת תְּהוֹמוֹת. יִירָאוּ מֵה' כָּל הָאָרֶץ, מִמֶּנּוּ יִגּוּרוּ כָּל יֹשְׁבֵי תֵבֶל. כִּי הוּא אָמַר וַיְהִי, הוּא צִוָּה וַיַּעֲמַד. וְעַצַּת ה' לְעוֹלָם תַּעֲמֹד: ה' הִפִּיר עֲצַת גּוֹיִם, הִנֵּיא מַחְשְׁבוֹת עַמִּים. עֲצַת ה' לְעוֹלָם תַּעֲמֹד, מַחְשְׁבוֹת לְבוֹ לְדֹר וָדֹר.**

מי שאיננו במדרגת הצדיקים והישרים, זקוק להתבוננות בסגולת ישראל ובהשגחה פרטית, והקשר שלו לה' בנוי על כך: **אֲשֶׁרֵי הַגּוֹי אֲשֶׁר ה' אֱלֹהָיו, הָעַם בְּחַר לְנַחֲלָה לוֹ. מִשְׁמַיִם הִבִּיט ה', רָאָה אֶת כָּל בְּנֵי הָאָדָם. מִמְּכוֹן שְׁבַתוֹ הַשְּׁגִיחַ, אֵל כָּל יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ. הִיִּצֵר יַחַד לָבָם (=לב כל בני האדם), הַמְּבִינִן אֵל כָּל מַעֲשֵׂיהֶם. וּמוֹסִיף הַמְּשׁוֹרֵר לְהַתְּבַנְּנוֹת בְּהַשְׁגָּחָה פִּרְטִית: אֵינן הַמְּלָךְ נוֹשֵׁעַ בְּרַב חַיִל, גְּבוּר לֹא יִנְצַל בְּרַב כֹּחַ. שֶׁקֶר – הַסּוֹס לְתַשׁוּעָה, וּכְרַב חַיִלוֹ (=ובכוחו הגדול, של הסוס) לֹא יִמְלֹט (=יציל, את רוכבו). הִנֵּה עֵינֵי ה' אֵל יִרְאוּ, לְמִיחָלִים לְחַסְדּוֹ. לְהַצִּיל מַמּוֹת נַפְשָׁם, וּלְחַיּוֹתָם בְּרַעֲב.**

*

התבוננות בחלקו השני של המזמור מעלה, כי עם ישראל שאמרו את המזמור, בתחילה בטחו על רוב חיל וכח, ורק לאחר מכן הם הבינו שעיני ה' אל יראיו, והם יינצלו מהמוות רק אם יבטחו בשם קדשו. האם ניתן להצביע על התקופה בה נאמר המזמור?

ההשגחה הפרטית שנוכרת בפרק שלנו במילים: **מִשְׁמַיִם הִבִּיט ה', רָאָה אֶת כָּל בְּנֵי הָאָדָם. מִמְּכוֹן שְׁבַתוֹ הַשְּׁגִיחַ, אֵל כָּל יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ, מוֹפִיעָה רַק בְּדַבְרֵי חַנְּנֵי הַרְּאוּהָ, שְׁאוֹמֵר: כִּי ה', עֵינָיו מְשַׁטְטוֹת בְּכָל הָאָרֶץ, לְהַתְּחַזֵּק עִם לְבָבְכֶם שָׁלֵם אֵלָיו.**

ונראה, שהמזמור שלנו נאמר כהמשך לנבואת חנני. כדי להעמיק במזמור, נתבונן בהקשר בו הוא נאמר (דבה"ב יד-טו).

אסא מלך יהודה, בתחילה עשה את הטוב והיָשָׁר בְּעֵינֵי ה' אֱלֹהָיו, ואמר לעמו: **כִּי דָרְשׁוּ אֶת ה' אֱלֹהֵינוּ, דָּרְשׁוּ וַיִּנָּח לָנוּ מִסְּבִיב. וְכֵן, כֹּאשֶׁר יֵצֵא כְּנַגְדָם זֶרַח הַכּוֹשִׁי בְּחַיִל אֶלְפִים וּמִרְכָּבוֹת שְׁלֹשׁ מֵאוֹת, וַיָּבֵא עַד מְרָשָׁה, יֵצֵא אִסָּא לִפְנֵינוּ, וְקָרָא לֵה': וַיֹּאמֶר, ה' אֵינן עִמָּךְ לְעִזּוֹר בֵּין רַב לְאִיִן כֹּחַ, עֲזָרְנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ כִּי עָלִיךָ נִשְׁעָנוּ, וּבְשִׁמְךָ בָּאֵנוּ עַל הַהַמּוֹן הַזֶּה, ה' אֱלֹהֵינוּ אֲתָהּ אֵל יַעֲצֹר עִמָּךְ אֲנוֹשׁ. וְאִכּוֹן, וַיִּגַּף ה' אֶת הַכּוֹשִׁים לְפָנָיו אִסָּא וּלְפָנָיו יְהוּדָה, וַיִּנְסוּ הַכּוֹשִׁים. וַיִּרְדְּפֵם אִסָּא וְהָעַם אֲשֶׁר עִמּוֹ עַד לַגֵּר, וַיִּפֹּל מְכוֹשִׁים לְאִיִן לָהֶם מַחִיָּה, כִּי נִשְׁבְּרוּ לְפָנָיו ה' וּלְפָנָיו מִחְנָהוּ, וַיִּשְׁאוּ שָׁלָל הַרְּבָה מְאֹד. וַיִּכּוּ אֶת כָּל הָעָרִים סְבִיבוֹת גֵּרָר, כִּי הָיָה פֶּחַד ה' עֲלֵיהֶם, וַיִּבְזּוּ אֶת כָּל הָעָרִים כִּי בָּזָה רַבָּה הִיָּתָה בָּהֶם.**

לאחר המלחמה עם הכּוֹשִׁים כתוב: **וַעֲזָרְיָהוּ בֶן עֹזֵדִיר הִיָּתָה עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים.**

(יב) **אֲשֶׁרֵי הַגּוֹי אֲשֶׁר ה' אֱלֹהָיו, הָעַם בְּחַר לְנַחֲלָה לוֹ.**

(יג) **מִשְׁמַיִם הִבִּיט ה', רָאָה אֶת כָּל בְּנֵי הָאָדָם.**

(יד) **מִמְּכוֹן שְׁבַתוֹ הַשְּׁגִיחַ, אֵל כָּל יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ.**

(טו) **הִיִּצֵר יַחַד לָבָם, הַמְּבִינִן אֵל כָּל מַעֲשֵׂיהֶם.**

(טז) **אֵינן הַמְּלָךְ נוֹשֵׁעַ בְּרַב חַיִל, גְּבוּר לֹא יִנְצַל בְּרַב כֹּחַ.**

(יז) **שֶׁקֶר הַסּוֹס לְתַשׁוּעָה, וּכְרַב חַיִלוֹ לֹא יִמְלֹט.**

(יח) **הִנֵּה עֵינֵי ה' אֵל יִרְאוּ, לְמִיחָלִים לְחַסְדּוֹ.**

(יט) **לְהַצִּיל מַמּוֹת נַפְשָׁם, וּלְחַיּוֹתָם בְּרַעֲב.**

(כ) **נַפְשֵׁנוּ חִבְּתָהּ לֵה', עֲזָרְנוּ וּמַגְּנֵנוּ הוּא.**

(כא) **כִּי בּוֹ יִשְׁמַח לְבַבְנוּ, כִּי בְּשֵׁם קִדְשׁוֹ בְּטַחְנוּ.**

(כב) **יְהִי חֶסֶדְךָ ה' עָלֵינוּ, בְּאֲשֶׁר יַחֲלֵנוּ לָךְ.**

וַיֵּצֵא לִפְנֵי אֶסָא וַיֹּאמֶר לוֹ: שְׁמַעוּנִי אֶסָא וְכֹל יְהוּדָה וּבְנֵימָן, ה' עִמָּכֶם בְּהִיוֹתְכֶם עִמּוֹ, וְאִם תִּדְרָשׁוּהוּ יִמָּצֵא לָכֶם, וְאִם תִּעְזְבוּהוּ יֵעֹזב אֶתְכֶם.

החלק הראשון של המזמור שלנו, מהדהד את המלחמה של אסא עם זרע הכושי ותוצאותיה: יִירָאוּ מֵה' כָּל הָאָרֶץ, מִמֶּנּוּ יִגְוּרוּ כָּל יֹשְׁבֵי תֵבֶל וְגו' ה' הִפִּיר עֲצַת גּוֹיִם, הֵנִיא מַחְשָׁבוֹת עַמִּים. וכנגד זה: כִּי מִהוֹמַת רַבּוֹת עַל כָּל יֹשְׁבֵי הָאָרְצוֹת. וְכַתְּבוּ גוֹי בְּגוֹי וְעִיר בְּעִיר, כִּי אֱלֹהִים הֶמְמָם בְּכָל צָרָה. גם על הערים סביבות גרר כתוב: כִּי הִזָּה פָּחַד ה' עֲלֵיהֶם.

ואכן, בסיום החלק הראשון ניתן היה להתייחס לעם ישראל כאל עם של צדיקים וישרים: וְכִשְׁמַע אֶסָא הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהִנְבּוּאָה עֲרַד הַנְּבִיא, הִתְחַזַּק וַיַּעֲבֵר הַשְּׁקוּצִים מִכָּל אֶרֶץ יְהוּדָה וּבְנֵימָן, וּמִן הָעָרִים אֲשֶׁר לְכַד מֵהַר אֶפְרַיִם, וַיְחַדֵּשׁ אֶת מִזְבַּח ה' אֲשֶׁר לִפְנֵי אוֹלָם ה' וְגו', וַיָּבֵאוּ בְּכַרִּית לְדְרוֹשׁ אֶת ה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם בְּכָל לִבָּם וּבְכָל נַפְשָׁם. וְכֹל אֲשֶׁר לֹא יִדְרָשׁ לַה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יוֹמַת, לְמָן קָטָן וְעַד גָּדוֹל, לְמֵאִישׁ וְעַד אִשָּׁה. וכעין מה שכתוב בפתחת המזמור שלנו, נאמר גם שם: וַיִּשְׁבְּעוּ לַה' בְּקוֹל גָּדוֹל וּבְתִרְוָעָה וּבְחֻצְרוֹת וּבְשׁוּפְרוֹת. וַיִּשְׁמְחוּ כֹל יְהוּדָה עַל הַשְּׁבוּעָה, כִּי בְּכָל לִבָּם נִשְׁבְּעוּ, וּבְכָל רְצוֹנָם בִּקְשׂוּהוּ וַיִּמָּצֵא לָהֶם, וַיִּנַּח ה' לָהֶם מִסְכֵּיב.

ואולם, אחרי החלק הראשון במזמור בא חלקו השני. וכך נאמר בדברי הימים: וּמִלְחָמָה לֹא הִיְתָה עַד שְׁנַת שְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ לְמַלְכוּת אֶסָא. בְּשְׁנַת שְׁלֹשִׁים וָשֵׁשׁ לְמַלְכוּת אֶסָא, עָלָה בַּעֲשָׂא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל עַל יְהוּדָה. במלחמה זו, במקום להתפלל לה', הוציא אסא את הכסף וזהב מאוצרות בית ה' ובית המלך, ושלח אל בן הדד מלך ארם הַיּוֹשֵׁב בְּדַרְמֶשֶׁק לֵאמֹר: בְּרִית בֵּינִי וּבֵינֶךָ, וּבֵינִי אָבִי וּבֵינִי אָבִיךָ, הִנֵּה שְׁלַחְתִּי לְךָ כֶּסֶף וְזָהָב, לְךָ הִפֵּר בְּרִיתְךָ אֶת בַּעֲשָׂא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלֶה מֵעָלַי.

כאשר אסא בטח על החיל ועל הכח, כאשר הוא סמך על ישועת מלך ארם במקום על ישועת ה', מסופר על חַנְּנִי הָרָאָה, שְׁבֹא אֶל אֶסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה, וְאָמַר לוֹ בְּנִבּוּאָה: בַּהֲשַׁעְנָה עַל מֶלֶךְ אֲרָם, וְלֹא נִשְׁעַנְתָּ עַל ה' אֱלֹהֵיךָ, עַל כֵּן נִמְלַט חֵיל מֶלֶךְ אֲרָם מִיָּדְךָ. לחיזוק דבריו, הוא מצביע על כך שבעבר בטח אסא בה' והצליח: הֵלֵא הַכּוֹשִׁים וְהַלּוּבִים הָיוּ לְחֵיל לָרֵב לָרֵב וּלְפָרְשִׁים לְהַרְבֵּה מְאֹד, וּבַהֲשַׁעְנָה עַל ה' נִתְּנָם בְּיָדְךָ. כִּי ה', עֵינָיו מִשְׁטָטוֹת בְּכָל הָאָרֶץ, לְהִתְחַזֵּק עִם לִבָּם שְׁלֹם אֱלֹהֵינוּ, נִסְכַּלְתָּ עַל זֹאת, כִּי מֵעַתָּה יֵשׁ עִמָּךְ מִלְחָמוֹת.

זוהי הקריאה בחלק השני של המזמור: אֲשֶׁרִי הַגּוֹי אֲשֶׁר ה' אֱלֹהָיו, הָעַם בָּחַר לְנַחֲלָה לוֹ. מִשְׁמִים הִבִּיט ה', רָאָה אֶת כָּל בְּנֵי הָאָדָם. מִמֶּכּוֹן שְׁבַתוֹ הַשְּׂגִיחַ, אֶל כָּל יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ. הַיֵּצֵר יַחַד לָבָם, הַמִּבִּין אֶל כָּל מַעֲשֵׂיהֶם. אֵינן הַמֶּלֶךְ נוֹשֵׁעַ בְּרַב חֵיל, גְּבוּר לֹא יִנְצַל בְּרַב כַּח. שֶׁקֶר הַסּוֹס לְתִשׁוּעָה, וּבְרַב חֵילוֹ לֹא יִמְלֹט. הִנֵּה עֵינֵי ה' אֶל יִרְאִיו, לְמִי־חֵלִים לְחַסְדּוֹ. לְהַצִּיל מִמּוֹת נַפְשָׁם, וּלְחַיּוֹתָם בְּרַעֲב. נִרְאָה, כִּי בַפְּסוּקִים הַלְלוּ מִתּוֹאֵר הָרַעֲב שֶׁהָיוּ מֵנַת חֵלְקֵם שֶׁל אֲנָשֵׁי אֶסָא כִּאֲשֶׁר בַּעֲשָׂא בָּנָה אֶת הָרָמָה, לְכַלְתִּי תַת יוֹצֵא וְכֹא לְאֶסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה. הַמִּי־חֵלִים לְחַסְדּוֹ שֶׁל ה', הֵם אֵלּוּ שֶׁלֹּא נִשְׁעַנו עַל מֶלֶךְ אֲרָם.

אם כן, המזמור שלנו הוא משְׁכִּיל של המזמור הקודם. מזמור לב לימד אותנו: אֲשֶׁרִי נִשְׁוִי פֶשַׁע כְּסוּי חֲטָאָה, וְגַם עַל מִי שְׁחוּטָא וּמִתּוֹוֹדָה נֹאמַר: וְאַתָּה נִשְׂאָתָ עוֹן חֲטָאֲתִי. דוּד הַמֶּלֶךְ הַתְּפִלָּל שֶׁהֵיִסוּרִים לֹא יִבּוֹאוּ כִשְׁטַף מִיַּם רַבִּים, וְהָיָה קִיבַל אֶת תְּפִילָּתוֹ. וּמִכַּאֵן סִיּוּמוֹ שֶׁל הַמִּזְמוֹר הַקּוֹדֵם: רַבִּים מִכְּאוֹבִים לְרָשָׁע, וְהַבּוֹטָח בַּה' חֶסֶד יִסּוּבְכֶנּוּ. שְׁמַחוּ בַּה' וְגִילּוּ צְדִיקִים, וְהִרְנִינוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לַב. הַמִּזְמוֹר שֶׁלֵּנו פּוֹתַח: רַנְּנוּ צְדִיקִים בַּה', לְיִשְׂרָאֵל נֹאמָה תְהִלָּה, וְגַם כּוּ יֵשׁ "אֲשֶׁרִי" – אֲשֶׁרִי הַגּוֹי אֲשֶׁר ה' אֱלֹהָיו, הָעַם בָּחַר לְנַחֲלָה לוֹ. כִּשֶׁם שֶׁה' שׁוֹמֵר אֶת מִי שֶׁאֵינָן לוֹ חֲטָאִים וְאֵת מִי שֶׁמִּתּוֹוֹדָה עֲלֵיהֶם, כִּךָ ה' שׁוֹמֵר אֶת עַם יִשְׂרָאֵל וְאֵת הַבּוֹטָחִים בּוֹ. חֶסֶד ה' מְלֵאָה הָאָרֶץ, וְאֵל לָנוּ לְבַטּוּחַ בְּסוֹס וּבְחֵילוֹ. הַמִּזְמוֹר שֶׁלֵּנו לּוֹקַח אֶת הַמְסָר שֶׁל מִזְמוֹר לַב, שֶׁנֹּאמַר עַל הָאִישׁ הַפְּרָטִי, וּמִשְׁכִּיל מִמֶּנּוּ תּוֹבֵנָה כְּלִלִית – יְהִי חֶסֶדְךָ ה' עֲלֵינוּ, כִּאֲשֶׁר יַחֲלֵנוּ לְךָ.

להאזנה לשיעור על פרק ל"ג:

peneyhamenora.com/tehilim/33

או חפשו באפליקציות הפודקאסטים

"שיעורים בספר תהילים"

לתגובות ולהצטרפות לרשימת התפוצה:

weingort@gmail.com

